

[Transcript] Dagens Eko / Svenskarna som är fast i våldets Sudan

Hallå, det här är nyhetspaddan Dagens Eko. Nu börjar vi.
Richard, hur akut är det att få ut svenskar från Sudan nu?
Det är mycket akut. Det finns inga vatten eller el.
Det är fullt krig mellan två stora stridande parter, så det är akut.
Det här är Dagens Eko med Robin Olin.
I dag om svenskarna, som är fast i våldet Sudan.
Jag har gått morgon och välkomna. Jag vill vänta några minuter.
På måndag håller statsminister Ulf Kristesson, utrikesminister Tobias Bilström-
och försvarsminister Paul Jonsson presskonferens i Stockholm.
Framför svenska flaggor och EU-flaggor.
I går kväll vid 17 tiden lämnade en convoy.
Det är skorterad av frankrike Sudans huvudstav Carton-
med destination det norra militära flygfältet Norr-Om huvudstaden.
De berättar hur 25 svenska medborgare till största del ambassadpersonal-
och deras familjer, där ibland sex barn evakuerats från Sudan i en convoy.
Den fick vi tillfällen göra förändringar av sin reskut-
beroende på euroligheter, men kom fram till flygbasen-
och där kunde resten av evakueringsarbetet genomföras.
Men fortfarande finns det i littereringen-
runt 150 svenska medborgare kvar i Sudan.
Och frågan nu är, vad ska hända med dem?
Flera har av säkerhetsskäl inte kunnat ta sig till de platser som har anvisats-
för att kunna följa med i nattens evakueringstransport.
Sen exakt vilka resurser vi har i regionen-
och även hur genomförandet framöver ser ut det-
vill jag inte gå in åt dag med hans bevisning till operationssekretess.
Gästar Afrika-korespondent Rickard Myrumbberg.
Men du, Rickard, jag tänker att vi börjar med platsen.
Alltså huvudstan, karton och landet, Sudan.
Svenska UD har sen 15 april avrott från resor dit.
Men det är ju väldigt nyligen. Hur var det före det? Beskriv.
Jag har gjort två resor till karton och den första var i augusti 2019.
Det var ju en positiv överraskning.
Väldigt vänliga, glada människor. Det är en ganska stor stad.
Det är 6 miljoner som bor här, som ligger vid nilen.
Och det är som en dammig, stor by, skulle man kunna kalla det för.
Vad betyder det?
Ja, men den är ju stor, men det finns inte den här infrastrukturen-
som man kanske är van vid.
Vi ska komma ihåg att det var ett land som har varit isolerat under Omar al-Bashis-
hårda styr i 30 år, så att bara såna enkla saker som har tagit ut pengar-
det fanns ju garbank och mat eller nånting sånt där.
Men det fanns en väldigt optimism och en väldigt glädje.
Jag minns att jag gick där med en sydanesisksk vän på kvällarna.

Det var solvarma, sandiga gator där folk satt och drack till- och skrattade öppet befriande skratt.

Det var en lätthet, en lättnad som hade släppt efter dessa decennier- av en repressiv diktatur.

Vi åkte längst med nylén där och såg vi ett tonårsprojke- som gick hand i hand med en tonårs tjej.

Man kunde se spänningen i den här...

Ungdomskärleken.

Ja, ungdomskärleken.

Men då berättade min sydanesiska vän att hade det hänt under Omar al-Bashis- styr, det hade de gripigt så piskats.

Ja, liksom en framtidstro, modernisering, demokratisering på gång kanske.

Om man ser ur ett svenskt perspektiv, det låter inte som att det var så konstigt- att man ville åka dit bara för några veckor sedan och hälsa på.

Det har varit fullt möjligt att vara där till relativt nyligen- utan några större problem.

Det som är problemet nu, det som jag tror har lätt till hela den här- enorma evacueringen som är nu och de här striderna som har pågått- är att det här kom som en fullkomlig överraskning för alla.

Det skulle bli så här våldsamt, så intensivt, så pass snabbt.

Både för diplomater, ambassadpersonal, utsända-

men också för vanliga sydaneser som nu har fastnat i kanton mitt i de här striderna.

Om man ska förstå vad det är som händer så att läget i Sudan- försämras så här snabbt som det har gjort.

Hjälp oss med huvudkaraktärerna i det här dramat.

Huvudkaraktärerna är befälhavaren för Rapid Support Forces- som är en autonom milis som har vuxit sig väldigt starkt med 100 000 man-

och dess chef, Mohamed Hamdan Dagalor-

som kommer från Darfur-provinsen i Västra Sudan.

Mot honom står då armerschefen Abdel Fatal Buran- som har varit den tidigare diktatorn Omar Al-Barshir- näramann, de har samarbetat tätt.

Han har varit en militäran ledaren i många, många år i Sudan- och är armerschef för den reguljäras sydanesiska armen.

Så det är de här två kontrahäntorna.

Nu har den här kampen förvandlas till en öppen och rå militär uppgörelse- mellan dessa två befälhavare för två helt autonoma militära styrkor i Sudan.

Sen striderna började de. Kan du ge några bilder av vad som har hänt?

Det som jag tror har chockat sydaneser, de som bor i kanton-

det var hur snabbt och intensivt de här striderna blev- med så pass tung militärutrustning.

Det var två separata väpnade styrkor som började skjuta på varandra- med stridsvagnar, artilleri, stridsflygplan- stridshelikopterar, mitt i en sexmiljö under staden.

Attacker på flygplatsen.

Jag såg videoklipp på människor som hade samlats därför i flyg- utan vanlig vardag som helt plötsligt hukade och skrek och var livrädda- för det var skottlossning, artilleriehjälp, precis på flygplatsen.

Det var flygplan runt omkring, sen började fattas elv, började brinna.

Det blev väldigt fort och otroligt intensivt.

Det finns också videoklipp på stridshelikopterar som skjuter med raketer- rakt mot byggnader i karton.

Det som sägs då vara baser för Rapid Support Forces.

Armin använder flygstridskrafter för slag mot den här milisen- mot baser in i karton.

Ja, fullt krig där människor lever.

Vad händer med vanliga människor och deras liv i den här situationen?

Hur överlever de?

Man hukar, söker skydd, man försöker kontakta nära anhöriga- samla sig på säkra platser, försöka få tag på den mat- och det vatten som finns.

Det var många rapporter också om granater som följde in i folks hus.

Folk som blev skjutna som råkade handna mitt i en eldstrid- mellan de här styrkorna och blev skjutna och dödade.

Det var också extremt riskabelt att bara ge sig ut i kvarteret- för att försöka hitta lite mat eller vatten.

Så det blev väldigt fort en akut situation för vanliga sydanesiser- som bor i karton. Vi talar om det återigen.

Det är en 6 miljoner stad.

Det är många som har råkat extremt illa väldigt fort.

Har det funnits mat och vatten för de som har vågat ge sig ut?

Nej, inte särskilt mycket.

En del av de här butikerna har ju dessutom plundrats utav- i första hand den här milisen-rapid support forces.

En annan aspekt på det här var att sjukvårdssystemet- brakade samman inom loppet av en fyra-fem dagar- på grund av att de sjukhusen blev bombade och tvingades utrymmas.

Så att vi har alltså tusentals sårade som inte får nån vård.

Vi har troligtvis också ett stort antal dödade- som ligger på gatan i karton som inte kan ta som hand om- för att det är så intensiva strider.

Vi gick från 0 till 100.

Vi vaknade bara förra lördagen av att alla sms- så att det hittade ut om att ingen får gå ut och slå in ner- och stänga alla fönster.

Ja, vi vaknade bara i en margäm liksom.

Som tur var hade vi internet, så vi kunde se- okej, de började fida och sen tog det ut kanske en timme-

och så hörde vi sitt flykta om och bombade överallt.
När Ekots reporter får tag på Alicia som vi kallar henne-
är det söndag morgon.
Hon sitter i instängdhet i hus i den södra delen av karton.
Hon åkte till Sudan för en månad sen-
från Stockholm där hon bor berättar hon.
För att hälsa på vänner och se landet.
Alltså, vi ville vara lite rädda.
Det var så oväxigt.
Sticks för plan med dina egna ögon är liksom...
Man fattar inte att man ser det live.
Och sen att man... att det börjar skaka, liksom.
Så man bara tänker okej, vad gömmer vi oss?
Så att det inte blir träffade av spittret, glas eller-
kulor som bara kriger in på tonten.
Vi kan inte ens gå nära fönster, liksom.
Egentligen hade Alicia hemresan till Stockholm bokad till i torsdags.
Nu vet hon inte vad som ska hända med henne.
Maten, vattnet och disen till generatoren i huset börjar ta slut.
I torsdags skulle jag åka.
Jag skulle inte vara på resan längre, liksom.
Jag skulle hem och jobba igen.
Och hon är gravid, berättar hon.
Jag är gravid.
Jag är fem månader gravid nu.
Och vi hoppas att Sverige gör nåt, men...
För att folk har börjat evakuera och vi sitter här och väntar.
Och flera länder har redan evakuerat landvägen, så vartför kan inte Sverige göra det?
Och att vi ska gå ihop med nån, göra nånting, liksom.
Och ja, Rickard, i helgen hade ju flera länder redan börjat evakuera sina medborgare.
Berätta, hur går det där till?
Förstått har det varit en ganska omfattande och komplicerad operation.
De som var först ut var amerikanerna som evakuerade redan under lördagen.
Lördag, natt, söndag, morgon.
Tonight, under the cloak of darkness, U.S. special operations forces
executing a dangerous and daring mission
to evacuate the American embassy in the capital of Sudan.
De flög in med tre stycken vertåhelikoptera.
Det är som stora bussar med rotorblad på.
Och landade väldigt nära den amerikanska ambassaden där det var en uppsamlingspunkt.
Och folk flögs ut därifrån.
Samtidigt, i de här helikopterarna på väg in i karton
så följde med då brittiska specialstyrkor som sen byggades ut på stan.
Man hittade fordon och evakuerade brittiska medborgare.

Så man sen koordinerade med att ta dem ut i en konvoy till den här lilla, lilla flygplatsen. Det var en enorm karton för att där försas in i flygplan från det brittiska flygvapnet som då landade där bara en kort stund att flyga ut om.

Och det här är en extremt komplicerad operation som innefattar specialstyrk om det ska koordineras med sydanesiska myndigheter det ska koordineras med militärbaser.

Och jag har nu uppgiftat om att det var tusen personer som invlandade bara en brittisk operation för att evakuera ett hundratal personer.

Och då tänker man ju hur ska lilla Sverige klara det här?

Hur har en svenska evakueringen gått till?

Hela den svenska evakueringen egentligen under en fransk operation som kallas för operations-sercitär, alltså skytten.

Enligt min information så var det så att de svenskar som var i huvudsak utsänd personal, alltså ambassadpersonal och anhöriga, de fick då bes från sina bostäder till en franska ambassaden där det var en uppsamlingspunkt och sen så begav de sig konvoj till den här lilla, lilla flygplatsen.

Norr om karton som heter Wadi, tror jag.

Där då de här väntade planen stod och flögde dem ut.

Men alla fick inte plats på en gång så att folk fick vänta tills det fanns plats i det andra planet som flög ut folk.

Så det måste ha varit en enorm anspänning hos de som stod där och väntade på nästa flyg som skulle komma.

Och sen har de flugit till Djiboti där de nog trodvis får vila ut för vidare hemtransport till Sverige.

Och då har man ju fått med sig inte bara svenskar utan det är även skandinavor, belgare, fransmän och andra nationer.

Det är alltså med glädje och lättnad som vi kan meddela att all utsänd svensk personal från ambassaden i karton och alla deras medföljande och ytterligare norra svenskar har evakuerats ut ur Sudan.

I det här läget handlar det inte om att vara först utan snarare om att vara synkad med i våra partners och på så vis en snabbare resultat.

På presskonferensen i Stockholm med måndag morgon uttrycker statsminister Ulf Kristersson, utrikesminister Tobias Bilström och försvarsminister Paul Jonsson lättnad.

Tack för det utrikesministern. Precis som statsministern uttrycktes så är det naturligtvis orört glädjande att den utsända personalen, deras anhöriga och ett antal svenskar nu befinner sig i säkerhet. Jag flög sen natt tidig morgon ifrån karton och så landade jag här nåt typ vid 8-9 tider på morgonen.

Bland de 25 svenskar som har evakuerats i den här komvojen finns Erik Vågberg från Sida.

Han pratar med Ekot när han flugits med ett franskt plan till Djiboti.

De försökte bara packa ihop så mycket folk som möjligt.

Tryck in folk.

Men han vet också svenskar som inte blivit evakuerade.

För att de inte lyckats ta sig till den franska ambassaden i karton som varit uppsamlingsplats.

En svenska som jobbar för den amerikanska skolan

och hennes man och deras barn, hon är dessutom högre av id.

Försök det taset i franska ambassaden och var tvungen att vända åket tillbaka.

Det visade sig att det var ett klokt beslut för att på ambassaden så stod den flera människor utanför som inte kom in.

Därför att de sa att nu finns det inte plats med er.

Nu är det fullt.

Då började också skottlossning utanför och det var väldigt stressande där.

Och Alicia, som intervjuades i helgen här i Ekot,

var enligt en vän också hon på väg till uppsamlingsplatsen.

Men fick vända om på grund av för mycket skottlossning.

Och frågan nu är om den väpnade styrka med upp till 400 svenska soldater som riksdagen fattat beslut om ska skickas till området.

Kommer du att delta i fler evakueringsförsök av svenskar i Sudan?

Du, Rickard, jag tänker du som följer utvecklingen i de här striderna i Sudan.

Om den här svenska styrkan nu ska delta i fler evakueringsförsök i Karitom till exempel.

Vad skulle du säga är de största utmaningarna,

riskerna på marken för sådana operationer just nu?

Det som är oroväckande just nu är att det verkar bli en anarchistisk situation där soldater eller främst milismen från Rapid Support Forces inte lyder order.

De plundrar folks hem, de plundrar affärer, de upprättar vägspärer.

Om det är så att de härjar fritt utan någon form av ansvar från befälhavare

då kan situationen bli extremt farlig, för då blir det i princip beväpnade gäng

som kan göra lite vad som helst och stöter man på dem så kan vad som helst hända.

Det som har varit en förutsättning tror jag i de här evakueringarna.

Det är att man har fått ett klartäcken både från befälhavare inom Rapid Support Forces och armesidan om att man ska ge dem här konvoinna frilejd.

Men om det är avtalet upphör då kan det bli en extremt farlig situation.

Det är svårt att veta vem som egentligen kan garantera att man inte blir skjuten på helt enkelt.

Exakt.

Richard, jag tänker att i såna här situationer är det på något sätt så att

det blir väldigt tydligt vilket medborgarskap man har.

Alltså om man ska bli avakuerad och få åka en convoy och så där.

Alla de sydanesiser som inte har den möjligheten.

Vad händer med dem nu? Vad gör dem?

Ja, jag tror att situationen har blivit så desperat och illa att de känner att

vi måste ta oss ut härifrån. Det går inte att ha varit kvar här.

Och jag tror att de flesta nu känner att vi måste ta risken.

Vi måste ta med oss våra barn och försöka ta oss landvägen ut härifrån.

[Transcript] Dagens Eko / Svenskarna som är fast i våldets Sudan

Det går inte att vara kvar här.

Våra hem är inte fredade längre. Det kan nära som helst slå tillväpnade melismän som kan attackera vårt hem.

Vi har många rapporter nu om, jag vill talas om tusentals människor som tar nu landvägen norrut från kanton upp mot den egyptiska gränsen i olika bussar.

Så att det börjar nu strömma flyktingar norrut mot egypten.

Som man får arrangera sin egen evakuering, så att säga.

Nu har mer än 10 000 av dem krossat till en föräldrörelse.

The World Food Program säger att den här nummer kan stå till 100 000.

Det har varit rapporter om att en del försöker ta sig söderut.

Men till exempel bensinpriset har gått upp. Det är en krigssituation.

Det kostar ju hundratals kronor, bara en lite bensin.

Busbolag känner stora pengar på det här sätt.

Utöver det att man tar enorma personliga risker så måste man troligtvis vara tvungna att lägga ut enorma sumor bara för att ta sig ut ur den här staden.

Här i Sverige får vi tag på Abdel Abbasher från Sudan.

Han är konstnär och bosatte i Örebro sen två år tillbaka.

Men hans syster och hennes man och tonårig son är fast i kanton.

Och har ingen möjlighet att få hjälp med evakuering därifrån, berättar han.

Han beskriver hur han brukade prata, ofta med sin systersän, som är bra på allt som har med mobiler att göra.

Det är för att barnen vet att de brukar använda telefoner.

De är alltid på Facebook och Instagram.

Men nu får han inget svar på meddelanden han skickat till systersänen.

I dag har jag satt honom på Facebook.

Men han har inte reprimerat. Jag vet inte vad som har hänt.

När Abdel Abbasher ser hur alla utländska medborgare evakueras från Sudan så tolkar han det som ett dåligt tecken.

Det betyder att läget är på väg att bli ännu sämre, säger han.

Nu tar de utländska medborgare.

Det betyder att situationen är dängligt.

Det här världen är väldigt olika nu.

Det kan killa alla där.

Och det var allt från Dagens Eko. Vi hörs igen i morgon.

Gäst var Rickard Myrenberg.

Producenter var Kim Hesseus, Karl Kadhammar och Katja Magnusson.

Reporterar var Felix Österpersonne, Jon Jepson och Anna Larsson.

Mejla oss gärna på dagenseko-snabela-sverigradio.se.